

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора філософських наук, професора,
завідувача кафедри філософських і політичних наук**

Бойко Анжели Іванівни

на дисертацію

**Притули Олександра Леонтійовича «Філософія громадянського
виховання особистості-захисника Вітчизни (історіософський та
світоглядний аспекти)», подану до захисту на здобуття наукового ступеня
доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.10 – філософія освіти**

Актуальність обраної теми визначається суспільно-політичними факторами. В умовах повномасштабної війни, трансформації цінностей українського суспільства, посилення ролі оборонних інституцій та зміни освітніх пріоритетів питання філософського осмислення процесів виховання особистості-захисника Вітчизни набуває винятково важливого характеру. Дисертація Олександра Леонтійовича Притули є своєчасною, концептуально цілісною та значущою як у теоретичному, так і практичному аспектах. Вона відповідає нагальним потребам українського суспільства, яке перебуває у стані глибокої безпекової та світоглядної кризи і водночас формує нову модель громадянина – відповідального, патріотичного, здатного до участі у захисті держави.

Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертації, її логіка та оформлення повністю відповідають сучасним вимогам оформлення такого роду робіт. Автор демонструє обізнаність із широким колом джерел, включно з новітніми дослідженнями у галузі філософії освіти, соціальної філософії, етики, культурології, історії.

У вступі дисертант чітко окреслює актуальність теми, мету й завдання дослідження, логіку побудови роботи, а також визначає її теоретичне й практичне значення. Варто підкреслити, що автор володіє сучасною

філософською методологією і впевнено застосовує її для аналізу складного комплексного об'єкта – громадянського виховання особистості-захисника Вітчизни.

Методологічна база дослідження є якісною та релевантною заявленій проблематиці. Використано історико-філософський, порівняльний, герменевтичний, соціокультурний, системний, аксіологічний та освітньо-педагогічні методи, які органічно поєднуються та працюють на досягнення поставленої мети. Особливо продуктивним є історіософський та світоглядний підходи, що дозволили автору розглядати феномен виховання захисника Вітчизни у широкому культурно-історичному контексті – від давніх українських військових традицій до сучасних безпекових викликів.

У першому розділі «Теоретико-методологічні підвалини аналізу проблеми громадянського виховання особистості-захисника Вітчизни» здійснено ґрунтовну концептуалізацію ключових понять. Автор переконливо доводить, що у філософському вимірі громадянське виховання постає не лише як освітня практика, але й як комплексний механізм формування особистості-захисника Вітчизни — суб'єкта національної безпеки та носія стійкої громадянської ідентичності.

Другий розділ присвячений історіософському аналізу становлення українських військово-культурних традицій. Автор детально показує, як трансформувалося розуміння захисника Батьківщини у різні історичні епохи – від княжої доби до козацтва й сучасності. Цінним є виокремлення світоглядних засад козацького виховання, що відіграють роль моральної та ідентифікаційної матриці для сучасної моделі патріотичного виховання.

У третьому розділі «Світоглядний вимір громадянського виховання особистості-захисника Вітчизни» послідовно розкрито фундаментальні світоглядні засади формування громадянської культури майбутнього захисника. Автор ґрунтовно аналізує такі ключові категорії, як громадянськість, ідентичність, свобода, моральний вибір і солідарність, демонструючи їхню визначальну роль у становленні особистості воїна в умовах ХХІ століття.

Особливо цінним є розкриття світоглядної культури як фундаменту громадянської ідентичності (підрозділ 3.1), осмислення аксіологічних засад та освітніх стратегій громадянського виховання (підрозділ 3.2), а також виокремлення світоглядних орієнтирів формування українського громадянина-воїна (підрозділ 3.3). Представлені положення є концептуально значущими й практично корисними для оновлення сучасних освітніх стандартів.

Четвертий розділ, присвячений філософським засадам бойових мистецтв, містить цікаві міркування щодо їх аксіологічного потенціалу. Автор переконливо обґрунтовує можливість використання бойових мистецтв як засобу формування громадянських чеснот, самодисципліни, моральної стійкості та відповідальності. Це є важливим напрямком, що наразі недостатньо досліджений у вітчизняній філософській думці.

П'ятий розділ є найбільш практикоорієнтованим і присвячений сучасним тенденціям військово-патріотичного виховання молоді. Автор аналізує проблеми державної політики, освітніх стратегій, діяльності громадських організацій та інститутів, що здійснюють підготовку молоді до захисту держави. Цінним є акцент на тому, що військово-патріотичне виховання має бути інтегроване у ширший контекст формування громадянської свідомості та світоглядної культури.

У висновках дисертант підсумовує результати дослідження та визначає напрями перспективних наукових пошуків. Робота є цілісною, логічною, добре структурованою, а висновки – переконливими й обґрунтованими.

Відзначаючи безсумнівні достоїнства дисертаційного дослідження Притули Олександра Леонтійовича, варто звернути увагу на деякі дискусійні положення дисертації.

По-перше, маємо зауваження до загального стилю викладення тексту в роботі. Зокрема, автор, в переважній більшості випадків, використовує термін «освіта», проте не робить доречних уточнень – дошкільна, шкільна, вища, післядипломна тощо. Конкретизація цього параметру надала б більш значної

евристичності дисертації, підвищила б практичну значущість сформульованих дисертантом рекомендацій.

По-друге, у деяких підрозділах спостерігається дублювання термінів і понять (зокрема, «військово-патріотичне виховання», «громадянське виховання»). Це створює певні смислові перетини та може ускладнювати збереження чіткої концептуальної лінії. Більш виразне розмежування цих категорій підвищило б теоретичну коректність і логічну структурованість дослідження.

По-третє, у п'ятому розділі подекуди помітна домінанта опису нормативно-правових аспектів над власне філософським аналізом. Це частково зміщує акценти роботи у бік прикладної проблематики, тоді як дисертаційне дослідження, заявлене як філософське, потребує збереження пріоритету концептуального, світоглядного осмислення досліджуваних процесів.

Наведені зауваження, звичайно, не знижують наукової вагомості дисертаційної роботи Олександра Леонтійовича. Вони можуть сприйматися як рекомендації подальшої роботи над проблемою, яка очевидно, є актуальною як теоретично, так і практично.

В цілому дисертаційна робота Притули Олександра Леонтійовича є досить плідною, із достатніми елементами наукової новизни як у постановці проблеми, так і методології її аналізу та висновках. Положення наукової новизни є обґрунтованими. Тема роботи та її зміст співпадають. Дисертація оформлена у відповідності до діючих вимог МОН України.

Вважаємо, що за змістом та оформленням дисертація Притули Олександра Леонтійовича на тему «Філософія громадянського виховання особистості-захисника Вітчизни (історіософський та світоглядний аспекти)» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. №1197, а його

автор – Притула Олександр Леонтійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.10 – філософія освіти.

Завідувач кафедри
філософських, політичних і
психологічних студій
Черкаського державного
технологічного університету
доктор філософських наук,
професор

Анжела БОЙКО

Голова комісії

УДР

Голова
експертної